

EESTI KIRIKUTE NÕUKOGU

Estonian Council of Churches

Eesti Kirikute Nõukogu ettepanekud erakondadele seondvalt 2019. aastal toimuvate Riigikogu valimistega

05.09.2018,
Nr: 1-10/1-16

Eesti Kirikute Nõukogu (EKN) väljendab oma heameelt selle üle, et EKN ja Eestis tegutsevad usulised ühendused on olnud viimase 30 aasta jooksul kaasatud nii Riigikogu kui ka Vabariigi Valitsuse poolt seadusloomesse ning koostöö riigi ja kirikute vahel on väljendunud väga erinevates valdkondades, alates kaplanaatidest Kaitseväes, politseis ja kinnipidamisasutustes ning usundiõpetuse korraldamisest koolides kuni ühise tegutsemiseni sotsiaalsete probleemide lahendamisel. Üheks edukalt toimiva koostöö alusdokumendiks on kindlasti 2002. aastal alla kirjutatud Vabariigi Valitsuse ja Eesti Kirikute Nõukogu ühishuvide protokoll.

Oleme tänulikud, et riigi ja EKNi koostöös on 2015. aastal valitud Riigikogu volituste ajal leidnud lahenduse mitmed tõusetunud küsimused, näiteks munkade ja nunnade ravikindlustatuse tagamine, usuliste ühenduste eripärade arvestamine registrimenetlustes või erakoolidele (sh kristlikele erakoolidele) suurema tegutsemiskindluse andmine. Riik ja kirikud on ühiselt tähistanud 800 aasta möödumist Liivi- ja Eestimaa pühendamisest Neitsi Maarjale ja käimasolevat Eesti Vabariigi juubeliaastat, meenutanud 500 aasta möödumist reformatsioonisündmustest ning valmistuvad ühiselt paavst Franciscuse eelolevaks külaskäiguks. Saame tuua siinjuures esile ka asjaolu, et EKN on välja kuulutanud teema-aasta „Eesti usk“, mis kestab 2018. aasta nelipühadest kuni 2019. aasta esimese adventini.

Eesti Kirikute Nõukogu, mille kümme liikmeskirikut ühendavad kokku enam kui 400 tuhat Eesti elanikku, peab äärmiselt oluliseks, et Eesti riigi tuleviku kujundamises arvestataks ka nende seisukohtadega, mida esindavad Eesti kirikud ja kristlaskond.

Eeltoodut silmas pidades saadame Eesti erakondadele, kes on valmistumas 2019. aasta märtsikuus toimuvateks Riigikogu valimisteks, alljärgnevad ettepanekud, paludes kaaluda nende lülitamist erakonna valimisprogrammi kas põhimõttena või konkreetsemal kujul. EKN kinnitab omapoolset valmisolekut saata Teile allpoolnimetatud küsimustes täiendavat informatsiooni või kohtuda nende küsimuste arutamiseks.

1. Seadusloomes tuleks läbivalt silmas pidada seda, et oleksid tagatud südametunnistuse, usu- ja veendumuste vabadus ning selle rakendamine, tasakaalustatult kõigi teiste põhiseadusest tulenevate õiguste ja vabadustega.

Viimaste aastate seadusloomest on näiteid, millede puhul tuleb tõdeda, et selle põhimõtte järgmine ei ole alati olnud enesestmõistetav (näiteks algatused võrdse kohtlemise seaduse või karistusseadustikus vaenu õhutamist puudutavate sätete muutmiseks, kus lahenduste leidmisel ei ole alati püütud otsida tasakaalupunkti erinevate põhiõiguste ja –vabaduste vahel).

2. Riik peab väärtustama tugevat abielu ja perekonda kui ühiskonna alust.

Seejuures

- EKN toetab põhiseaduse täiendamist sättega, milles abielu määratletakse ühe mehe ja ühe naise vahelise liiduna.
- Haigekassa poolt rahastatavaks teenuseks peaks olema ka raseduskriisi nõustamine (vastava nõustamisvõrgustiku on loonud nt Sihtasutus Väärtustades Elu). Olukorras, kus Haigekassast rahastatakse praegu raseduse katkestamise protseduure, peaks olema riigi selge eelistus selle asemel toetada niisuguseid meetmeid, mis kaitsevad sündimata lapse eluõigust.
- EKN peab oluliseks riiklikku toetust peretugevdusprogrammide ja -teenuste kättesaadavuse parandamiseks - nt vanemahariduslikud ja paarisuhet toetavad koolitused, perevägivalla ennetamiseks ja toimetulekuks mõeldud koolitused, pereteraapia jmt. Praegusel hetkel on sellised teenused reeglina tasulised ja sõltuvad projektirahastusest või kohaliku omavalitsuse vastutulelikkusest, haavatavas seisus olevatel peredel on aga raske minna eraldi toetust küsima.
- EKN peab oluliseks, et riik jätkuvalt toetaks naiste varjupaiku ja ema-lapse kodusid, kus vajadusel võimaldataks elamisvõimalust ka neile noortele emadele, kes küll soovivad oma last sünnitada, kuid ei näe selleks võimalust ebapiisava majandusliku olukorra ja toetava lähisuhtevõrgustiku ebapiisavuse tõttu. Vajalik on ka jätkuv riigipoolne lahenduste toetamine, mis võimaldaks noortel emadel laste kõrvalt haridusteed jätkata.

3. Usundiõpetuse õppimise võimalus peaks olema üldhariduskoolides kättesaadavam.

Eestis läbiviidud uuringud on kinnitanud, et usundiõpetust saanud noorte hoiakud muutusid juba pärast mõnekuist õpet sallivamaks, pidades ühiskonnas olemasolevaid usulisi erinevusi mitte ainult normaalseks, vaid ka huvitavaks. (*Olga Schihalejev, Postimees 16.07.2015*) Olgugi et seadused võimaldavad valikainena usundiõpetust üldhariduskoolis õppida, on see eraldi õppeainena õppekavas küllaltki väheses arvus koolides. Analüüsides selle erinevaid põhjusi oleks oluline astuda samme, mis võimaldaks usundiõpetust saavate õpilaste ja seda ainet õpetada suutvate õpetajate hulka koolides suurendada.

4. Riik peaks senisest enam väärtustama ka kirikute ja koguduste panust kohalikku ellu.

Neid institutsioone, kes kannavad kihelkondades ja kohalikes omavalitsustes järjepidevalt edasi paikkondlikku identiteeti, ei ole alles jäänud palju, kuid kirikud ja kogudused on kindlasti ühtedeks nende hulgas. Kirikud ja kogudused moodustavad üleriigilise võrgustiku

ning nende panus kohalikus sotsiaaltöös, laste- ja noortetöös, kultuurielus (sh muusikaelu edendamisel), hariduses ja teistes valdkondades on tihti vägagi suur. Alati ei ole selle panuse väärtustamine võimalik vaid kohaliku omavalitsuse tasandil, vaid selleks on vajalikud ka riigipoolsed sammud.

5. Seadusloomes tuleks arvestada usuliste ühenduste erinevusega teistest juriidilistest isikutest.

Usuliste ühenduste – kirikute, koguduste ja kloostrite – struktuurid ja tegutsemise alused on välja kujunenud järjepidevalt viimase kahe tuhande aasta jooksul ning kirikud, kogudused või kloostrid on tihtilugu vanemad kui riigid, millede territooriumidel nad tegutsevad ning nende riikide õigusruum ja juriidiliste isikute liigitus. Oleks oluline, et esimene samm, mis seadusandja poolt on tehtud – anda võimalus usuliste ühenduste kui juriidilise isiku eriliigi sätestamiseks – saaks jätkatud järgmiste sammudega läbivalt terves õigusruumis. Erisuste arvestamine ei tähenda sisulises mõttes eelistatud kohtlemist võrreldes teiste juriidiliste isikutega. Teisi juriidilisi isikuid puudutav terminoloogia ja õigussuhe ei ole usuliste ühendustele alati laiendatav (näitena välismaalaste seadus, mille sõnastuse järgi nähakse munga või nunna suhet kloostri ja kui tööõiguslikku suhet).

6. Pühakodade säilitamine vajab eraldi programmi ja suuremat riigieelarvelist toetamist.

Käesoleval aastal lõpeb kultuuriministri poolt kinnitatud riiklik programm „Pühakodade säilitamine ja areng 2014-2018“. Programmi eesmärk on olnud pakkuda riigipoolset tuge kirikuhoonete ja neis leiduvate kultuuriväärtuste säilitamiseks, programmi elluviimist on korraldanud Muinsuskaitseamet. Programmi rahalised vahendid ei ole viimaste aastate jooksul suurenenud.

On oluline märkida, et koguduste endi panus oma pühakodade (milledest väga paljud on arvatud arhitektuurimälestiste hulka ning leiavad kasutamist mitte ainult koguduse tegevuseks, vaid kogukondlikeks tegevusteks terve oma kihelkonna huvides) jooksvaks korrashoidmiseks ja restaureerimiseks, mis põhineb koguduseliikmete annetustel, on väga suur. Kogudused hoiavad kirikuhooneid kõigile külastajatele, omi võimalusi arvestades, avatuna ka projekti *Teeliste kirikud* raames.

Hetkeseisuga ei ole Pühakodade programmi jätkumine selge. EKN on seisukohal, et meie rikkaliku pühakodade kui Eesti kultuuriloolise ja kunstiajaloolise pärandi väärikaks säilitamiseks oleks väga oluline jätkata programmi „Pühakodade säilitamine ja areng“ uuel perioodil ning, kui võimalik, näha ette programmi riigieelarvelise rahastamise suurenemine.

7. Protsendireegli kehtestamine või tulumaksumäära vähendamine.

Protsendireegli eesmärgiks on anda maksumaksjale õigus suunata üks osa (näit 1%) tema poolt makstavast tulumaksust riigi poolt etteantud kriteeriumitele vastavale valitsusvälisele organisatsioonile, mittetulundusühingule, spordi- ja kultuuriseltsile või usulisele ühendusele. Võiks luua võimaluse jagada see osa kuni kolme ühingu vahel. Samal ajal säiliks tulumaksusoodustus muudelt annetustelt.

Võiks kaaluda soodustuse või maksutagastuse võimaluse loomist ka mittetöötavatele pensionäridele, kelledest paljud on aktiivsed annetajad usulistele ühendustele ja erinevatele mittetulundusühingutele.

Alternatiiviks võib ka olla tulumaksumäära vähendamine 1% ulatuses, kuid sellisel juhul annetustelt tulumaksu ei tagastata. Maksumaksja valib tuludeklaratsiooni täites, kumba alternatiivi ta eelistab.

8. Haigla- ja hoolekandekaplanaadi rajamine, koolikaplanaat ja meremeeste vaimulik teenimine

- Kirikute ja koguduste seadusest tulenevalt on igal haiglas või hoolekandeesutuses viibijal õigus oma usuliste vajaduste rahuldamiseks. Haiglad ja hoolekandeesutused tegutsevad erinevates omandivormides ning nendes viibijate usuline teenimine on korraldatud erineval viisil.

Eesmärk võiks olla toetada läbi maksusoodustuste või haigekassa lisavahenditega haiglaid ja hoolekandeesutusi kaplani palkamiseks. See omakorda toetaks kohalikku kogudusetööd. Üleriigilise haigla- ja hoolekandekaplanaadi tegevust võiks korraldada Sotsiaalministeeriumi struktuuris tegutsev peakaplan.

- Mitmed koolid on pidanud võimalikuks ja vajalikuks, et koolis tegutseks koolikaplan. Koolikaplanite tegevuse positiivset tagasisidet arvestades vääriks kaalumist, millised on võimalused koolikaplanaadi ellukutsumiseks ja arendamiseks.
- EKN peab oluliseks lahenduste leidmist meremeeste vaimuliku teenimise korraldamiseks vastavalt rahvusvahelistele kokkulepetele ja merendustavale.

9. Käibemaksu tagastamine muinsuskaitse all olevate hoonete (sh pühakodade) ning vallasesemete restaureerimiseks tehtud kuludelt.

See maksusoodustus motiveeriks omanikke oma muinsuskaitsevara eest paremini hoolt kandma ja võimaldaks võtta kasutusele selleks otstarbeks oluliselt enam vahendeid.

Peapiiskop emeeritus Andres Pöder
Eesti Kirikute Nõukogu president